

Ampumaradasta taidegalleriaksi - Vuonna 1911 lyseon voimistelusaliksi rakennettu rakennus oli palaa maan tasalle vuonna 1981

- Olli Sorjonen
- Kimmo Kirves

Taidekeskus Ahjon rakennuksen historia on värikäs. Alun perin hirsitalo rakennettiin vuonna 1911 lyseon voimistelusaliksi.

Aluksi lyseossa oli jumpattu yhdessä luokkahuoneista, mutta huone alkoi käydä hyvinkin ahtaaksi vuosien saatossa.

Lyseon juhlasalissa ei voitu jumpata, sillä sen lattia notkui normaalissakin käytössä vaarallisesti ja sitä jouduttiin tukemaan erillisellä remontilla.

Tästä huolimatta saliin sijoitettiin lukuvuonna 1902–1903 hankitut voimistelutelineet. Lienee pienimuotoinen ihme, että sali ei romahtanut.

Varsinainen jumppasali saatiin pihapiiriin siis lopulta vuonna 1911.

Alustavat piirustukset teki voimistelunopettaja **Johan Fredrik Blomqvist** ja lopulliset piirustukset laati arkkitehti **Jac Ahrenberg**.

Senaatti myönsi rakennustöitä varten 44 000 markkaa. Yksin sähkövalaistus kustansi 411 markkaa ja 20 penniä. Sen sijaan juoksevaa vettä rakennukseen ei tullut, vaan vesi nostettiin läheisestä kaivosta voimistelusalin kylpyhuoneeseen.

Yläkerrassa toimi veisto- eli käsityöluokka. Joensuulaisen kuvanveistäjän **Veikko Jalavan** ehkä epäkiitollinen työ oli koettaa saada edes jokunen poika kiinnostumaan käsityöstä, muistelee Taidemuseo Onnin amanuenssi **Eino Nieminen**.

Jalava toimi Lyseon käsityöopettajana vuosina 1944–1974.

Vuonna 1959 rakennus pääsi yllättävään käyttöön: se toimi jousiampujien talviharjoittelutilana.

Joensuuhun oli perustettu huhtikuussa 1959 Joutsi-jousiampujaseura, jossa oli kymmenkunta jäsentä.

Kesäisin harjoiteltiin Lyseon pihalla, talvella voimistelusalissa.

Parikymmentä vuotta myöhemmin jousipyssyt vaihtuivat aseisiin.

– Lyseo oli koulukäytössä vuoteen 1977, jolloin oppilaat siirtyivät uusiin tiloihin ja voimistelusalirakennuskin jäi tyhjilleen. Siellä toimi kuitenkin Joensuun ampujien ilma-aserata vuoteen 1981 kevääseen, jolloin rakennuksen sisätilat tuhoutuivat tulipalossa, kertoo Taidemuseo Onnin amanuenssi **Ulla Pennanen**.

Vuonna 1985 tulipalossa tummuneessa hirsipinnalla olevassa salissa järjestettiin **Alpo ja Nina Sailon** runonlaulajat-näyttely.

Tämän näyttelyn jälkeen rakennusta alettiin korjata taidemuseolle lisätiloiksi.

Vuonna 1998 talossa aloitti taidemuseon nykytaiteeseen keskittynyt galleria nimeltään Gymnasion.

Nimi vaihdettiin Temporaaliksi 1993, sillä Gymnasion ei istunut itäsuomalaisten suuhun.

– 1990-luvun laman myötä taidemuseo joutui luopumaan galleriatilastaan ja kaupunki etsi rakennukselle uutta toimijaa, Pennanen kertoo.

Hetken aikaa tiloissa toimi Joensuun tanssiopisto, kunnes tilat vuokrasi käyttöönsä Taidekeskus Ahjon kannatusyhdistys.

Ahjon rakennus edustaa jugend-tyyliä, joskin hyvin pelkistettyä versiota tyylistä.

Alkuperäiset piirustukset ovat paljon koristeellisemmat ja monipuolisemmat ulkoasultaan.

Osa piirustuksen ehdotuksista ei liene koskaan toteutettu, osa on taas tuhoutunut vuosien saatossa remonteissa.

Rakennuksessa on kuitenkin joiltain osin säilytetty sen vanha olemus. Vanhaa perua ovat muun muassa puulattia, kuusi metriä korkeat salit ja suuret ikkunat.

Pääsalin valseseinän takaa löytyvät edelleen myös puolapuut.

Rakennus on suojeltu.